

KA_OPERATIVA

**O P E
R A N
D U M**

IV. DIO

Financiranje kulturnih ustanova Grada
Karlovca i organizacija civilnog društva
u kulturi u Karlovcu

PROSINAC 2016.

— analiza i preporuke za
poboljšanje stanja

“

Umjetnost i kultura su jedne od temeljnih sastavnica društva, a grad bez urbane i suvremene kulture i produkcije ne može kulturološki napredovati.”

Neimenovani radnik u kulturi

Kroz Operandum IV želi se usporediti, pojasniti i približiti modele, uvjete financiranja i iznose sredstava koje Grad Karlovac odvaja za ustanove i organizacije u kulturi kako bi se doprinijelo boljem razumijevanju okolnosti u kojima djeluje cjelokupna lokalna kulturna scena. Dokument daje i kraći uvid u provedbu programa i projekata u kulturi organizacija članica KAoperative te sredstva koja su na to utrošena.

Dokument u 2. poglavlju sadrži kraću analizu financiranja triju gradskih ustanova u kulturi u razdoblju od 2014. do 2016. godine uz objašnjenja i pronađene zanimljivosti. Podaci su preuzeti s internetskih stranica Grada Karlovca.

U 3. poglavlju predstavlja se interna analiza financiranja organizacija u kulturi okupljenih u platformu KAoperativa u istom razdoblju, dok se u 4. poglavlju izlažu rezultati kraćeg istraživanja vezanog uz uvjete rada u nezavisnom kulturnom sektoru.

Poglavlje 5. sadrži preporuke za unaprjeđenje stanja zasnovane na međusobnoj analizi predstavljenih podataka te ukazuje na potrebu daljnjeg rasta suradnje i međusektorskog povezivanja institucionalnog i nezavisnog kulturnog sektora.

“

Namjera je ovog dokumenta predstaviti s koliko malo sredstava organizacije civilnog društva okupljene u platformi KAoperativa mogu puno napraviti na području kulture. To stanje nije održivo na dulje vrijeme te vjerujem da ukoliko organizacije civilnog društva okupljene u platformu KAoperativa ne dobiju kvalitetnu financijsku pomoć Grada Karlovca, njihovo programsko i projektno djelovanje može drastično opasti i pri tome umanjiti kvalitetu, ali i kvantitetu sve jače kulturne scene u gradu Karlovcu.”

Ivan Mužar

Financiranje kulturnih ustanova Grada Karlovca

Tablica

01.

Ukupni prihodi ustanova u kulturi za razdoblje 2014. - 2016. godine u odnosu na godišnji proračun Grada Karlovca

*Prikazi za 2014. i 2015. godinu odnose se na izvršenje proračuna (trošenje) po ekonomskoj klasifikaciji, dok se prikaz za 2016. godinu odnosi na planirani proračun rebalansom od 20. svibnja 2016. godine.

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić

Gradski muzej Karlovac

Gradsko kazalište Zorin dom

Ukupni godišnji prihodi

Godišnji proračun Grada Karlovca

Ukupan iznos iz proračuna raspoređen na javne ustanove u kulturi grada Karlovca gotovo je identičan iz godine u godinu. U 2014. godini 8,05% proračuna Grada Karlovca utrošeno je na rad i funkcioniranje ustanova kulture, 2015. godine taj iznos bio je 8,1% dok je plan za 2016. godinu bio 7,48%.

Postotak može zavarati jer je plan proračuna za 2016. godinu oko 274 milijuna kuna, a izdvajanja za ustanove kulture su oko 20,5 milijuna kuna što pokazuje povećanje za 2 milijuna kuna u odnosu na prethodnu godinu.

Cjelokupno gledajući, unazad nekoliko godina vidljiv je trend povećanja proračuna Grada Karlovca te su samim time povećana i odvajanja za ustanove kulture.

2014	2015	2016*
7.800.517,83 kn	7.266.842,30 kn	7.545.583,00 kn
4.949.988,53 kn	6.002.658,91 kn	7.177.633,00 kn
5.735.566,89 kn	5.467.812,92 kn	5.778.473,00 kn
18.486.073,25 kn	18.737.314,13 kn	20.501.689,00 kn
229.653.037,86 kn	231.205.411,36 kn	274.105.714,00 kn

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić

Tablica

02.

Detalji proračuna
Gradske knjižnice Ivan
Goran Kovačić

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić

Plaće (Bruto)
Ostali rashodi za zaposlene
Doprinosi na plaće
Naknade troškova zaposlenima
Rashodi za materijal i energiju
Rashodi za usluge
Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa
Ostali nespomenuti rashodi poslovanja
Ostali financijski rashodi
Postrojenja i oprema
Knjige, umjetnička djela i ostale izložbene vrijednosti
Nematerijalna proizvedena imovina
Dodatna ulaganja na građevinskim objektima
Otplata glavnice primljenih zajmova od drugih razina vlasti
UKUPNO

Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić broji 43 zaposlena*. Veliki dio proračuna odlazi na davanja zaposlenima (plaće, doprinosi na plaće i ostali rashodi za zaposlene te naknade za zaposlene), a iznosi prosječno nešto više od 5 milijuna kuna. Ostatak proračuna koristi se za održavanje objekta, nabavu nove književne građe te na intelektualne i ostale usluge.

*izvor: <http://gkka.hr/>

	2014	2015	2016
	4.161.639,47 kn	3.879.397,68 kn	4.050.000,00 kn
	226.432,29 kn	104.177,45 kn	127.500,00 kn
	684.423,22 kn	664.357,32 kn	725.000,00 kn
	300.310,19 kn	298.777,73 kn	321.000,00 kn
	895.421,39 kn	739.014,54 kn	690.000,00 kn
	441.590,25 kn	482.079,13 kn	461.583,00 kn
	9.395,40 kn	9.266,94 kn	11.000,00 kn
	172.140,69 kn	140.086,13 kn	154.500,00 kn
	10.775,28 kn	10,69 kn	1.000,00 kn
	53.518,64 kn	64.424,49 kn	50.000,00 kn
	824.089,76 kn	739.166,85 kn	787.000,00 kn
	20.781,25 kn	14.229,35 kn	107.000,00 kn
	-	36.400,00 kn	-
	-	95.454,00 kn	60.000,00 kn
	7.800.517,83 kn	7.266.842,30 kn	7.545.583,00 kn

Gradski muzej Karlovac

Tablica

03.

Detalji proračuna
Gradskog muzeja
Karlovac

Gradski muzej Karlovac

Plaće (Bruto)
Ostali rashodi za zaposlene
Doprinosi na plaće
Naknade troškova zaposlenima
Rashodi za materijal i energiju
Rashodi za usluge
Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa
Ostali nespomenuti rashodi poslovanja
Ostali financijski rashodi
Građevinski objekti
Postrojenja i oprema
Knjige, umjetnička djela i ostale izložbene vrijednosti
Nematerijalna proizvedena imovina
Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti
Dodatna ulaganja na građevinskim objektima
UKUPNO

Gradski muzej Karlovac broji 18 zaposlenih*. Oko 2 milijuna kuna iznose osobni dohodci, doprinosi na plaće, ostali rashodi i naknade zaposlenima u muzeju. Oko milijun kuna troši se na usluge (intelektualne, postavi izložba i slično), a ostatak otpada na održavanje objekata.

Zanimljiv je trend povećanja stavke “Dodatna ulaganja na građevinskim objektima” što se tumači činjenicom da osim glavne zgrade muzeja na Strossmayerovom trgu, Gradski muzej Karlovac ima u svojem sastavu i Galeriju “Vjekoslav Karas” te Stari grad Dubovac i Vojni kompleks Turanj (Muzej Domovinskog rata).

*izvor: <http://www.gmk.hr/>

	2014	2015	2016
	1.698.388,41 kn	1.565.848,74 kn	1.647.930,00 kn
	79.841,50 kn	91.206,15 kn	62.200,00 kn
	279.669,93 kn	268.049,55 kn	281.250,00 kn
	115.375,90 kn	123.536,22 kn	136.100,00 kn
	305.188,52 kn	296.600,59 kn	373.085,00 kn
	1.083.895,18 kn	1.001.622,35 kn	1.321.203,00 kn
	-	17.070,10 kn	23.154,00 kn
	183.441,61 kn	169.505,02 kn	165.209,00 kn
	4,99 kn	-	1.500,00 kn
	-	27.322,38 kn	-
	50.177,85 kn	94.434,04 kn	105.000,00 kn
	26.385,30 kn	26.997,60 kn	46.002,00 kn
	15.899,90 kn	49.649,70 kn	15.000,00 kn
	-	334.605,00 kn	-
	1.111.719,44 kn	1.936.211,47 kn	3.000.000,00 kn
	4.949.988,53 kn	6.002.658,91 kn	7.177.633,00 kn

Gradsko kazalište Zorin dom

Tablica

04.

Detalji proračuna
Gradskog kazališta
Zorin dom

Gradsko kazalište Zorin dom

Plaće (Bruto)
Ostali rashodi za zaposlene
Doprinosi na plaće
Naknade troškova zaposlenima
Rashodi za materijal i energiju
Rashodi za usluge
Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa
Ostali nespomenuti rashodi poslovanja
Ostali financijski rashodi
Ostale naknade građanima i kućanstvima iz proračuna
Postrojenja i oprema
Nematerijalna proizvedena imovina
Dodatna ulaganja na građevinskim objektima*
UKUPNO

Za Gradsko kazališe Zorin dom broj zaposlenih nije bilo moguće pronaći. Plaće, doprinosi na plaće i ostali rashodi za zaposlene te naknade za zaposlene prosječno iznose nešto više od 2 milijuna kuna. Drugi najveći izdatak kazališta su rashodi za usluge: gostujući nastupi i naknade. Sljedeća veća točka izdataka je održavanje zgrade “Zorin doma” kako svake godine tako i u nekim dodatnim ulaganjima kroz točku “Dodatna ulaganja na građevinskim objektima”

Treba istaknuti da se pod stavkom “Ostali nespomenuti rashodi poslovanja - Naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela” nalazi naknada Upravnim vijećima za sve tri institucije. Ukupan iznos koji se na godišnjoj razini izdvaja za Upravna vijeća ustanova u kulturi je oko 300 tisuća kuna, odnosno oko 100 tisuća kuna po ustanovi. Valja naglasiti da se ove naknade mogu ukinuti, a ovaj se iznos može uštedjeti ili preusmjeriti.

	2014	2015	2016
	1.608.902,03 kn	1.520.045,83 kn	1.607.000,00 kn
	110.606,39 kn	86.555,47 kn	40.000,00 kn
	265.417,12 kn	260.072,15 kn	279.000,00 kn
	286.398,46 kn	238.741,19 kn	283.500,00 kn
	488.365,90 kn	447.716,93 kn	486.000,00 kn
	1.428.675,27 kn	1.818.668,96 kn	1.331.402,00 kn
	65.541,48 kn	37.263,11 kn	56.000,00 kn
	801.744,07 kn	651.934,03 kn	637.700,00 kn
	537,51 kn	488,87 kn	1.100,00 kn
	700,00 kn	-	-
	676.120,26 kn	71.150,06 kn	30.700,00 kn
	2.558,40 kn	9.245,09 kn	1.000,00 kn
	-	325.931,23 kn	1.025.071,00 kn
	5.735.566,89 kn	5.467.812,92 kn	5.778.473,00 kn

Financiranje organizacija civilnog društva u nezavisnoj kulturi

Podaci se odnose na organizacije članice platforme KAoperativa: Art Root, Carpe Diem, Eko Pan, F.R.E.E.D.A.N.C.E. Karlovac, Infitum, Izvan fokusa, KA-MATRIX, Kinoklub Karlovac, Polka, Poluga, Savez udruga KAoperativa i Studio 8.

Tablica

05.

Analiza financiranja organizacija članica platforme KAoperativa

Plaće i naknade zaposlenima
Potrošeno na provedbu programa
Potrošeno na provedbu projekata
UKUPNO
Sredstva Grada Karlovca
Sredstva ministarstava
Sredstva EU
Ostala sredstva
UKUPNO
Utrošeno na prostor (najam i režijski troškovi)
Utrošeno na promociju
UKUPNO
UKUPNI GODIŠNJI PRIHODI

U tablici 5 prikazani su svi prihodi i rashodi u kulturi udruga članica platforme KAoperativa, a kao okvir za usporedbu uzeto je razdoblje od 2014. do 2016. godine.

Sveukupni proračun tih udruga namijenjen isključivo djelovanju na području kulture iznosio je nešto više od 3 milijuna kuna. Za isto razdoblje ustanove u kulturi Grada Karlovca imale su proračun od gotovo 58

milijuna kuna. Valja naglasiti da je ukupni proračun udruga KAoperative u razdoblju od 2014. do 2016. godine iznosio oko 11,5 milijuna kuna.

Udruge su od toga na plaće zaposlenika koji su provodili programe i projekte u kulturi odvojile oko 753 tisuće kuna, dok su gradske ustanove u kulturi potrošile oko 28,5 milijuna kuna.

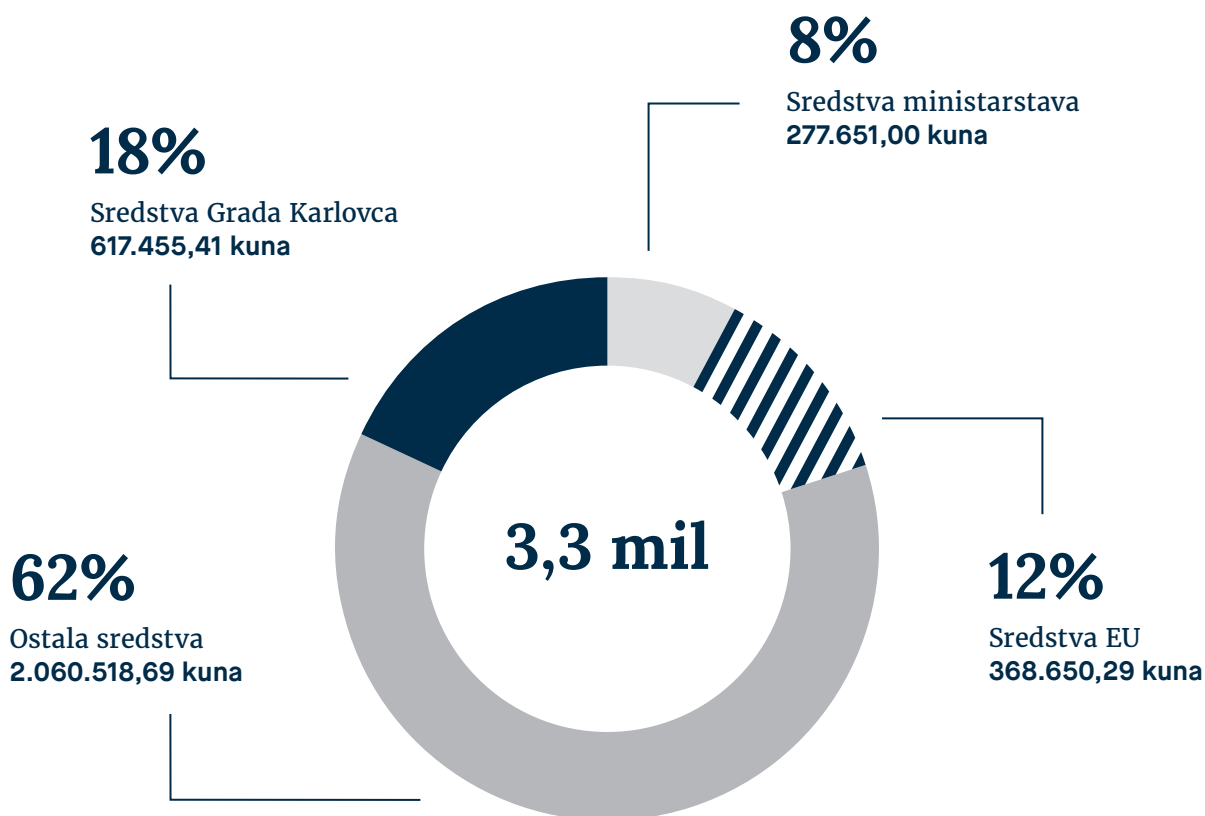
	2014	2015	2016	UKUPNO
	219.669,65 kn	229.348,77 kn	304.393,82 kn	753.412,24 kn
	396.890,53 kn	238.964,00 kn	459.215,41 kn	1.095.069,94 kn
	659.215,01 kn	568.838,73 kn	594.028,00 kn	1.822.081,74 kn
				3.670.563,92 kn
	245.000,00 kn	187.400,00 kn	185.055,41 kn	617.455,41 kn
	88.401,00 kn	92.750,00 kn	96.500,00 kn	277.651,00 kn
	79.940,00 kn	152.182,29 kn	136.528,00 kn	368.650,29 kn
	605.817,93 kn	642.122,66 kn	812.578,10 kn	2.060.518,69 kn
				3.324.275,39 kn
	37.349,16 kn	39.854,27 kn	50.955,41 kn	128.158,84 kn
	91.755,89 kn	54.299,97 kn	80.958,13 kn	227.013,99 kn
				355.172,83 kn
	2.619.605,78 kn	5.084.963,35 kn	3.846.595,32 kn	11.551.164,45 kn

Sredstva koja su kroz tri promatrane godine udruge dobile na natječajima ili donacijama i koja su utrošena na projekte i programe u kulturi iznose oko 3,3 milijuna kuna. Sredstva su dobivena iz sljedećih izvora:

1. Sredstva Grada Karlovca
2. Sredstva ministarstava
3. Sredstva EU
4. Ostala sredstva

Treba naglasiti da Grad Karlovac sudjeluje najčešće u financiranju kulturnih programa i projekata, ali prema ukupnim sredstvima to je sufinanciranje malo, tj. financira se mnogo programa i projekata u kulturi, ali s malenim sredstvima*.

*Iznimka je Kinoklub Karlovac koji u ovom prikazu zauzima oko 50% ukupnog financiranja Grada Karlovca prema udrugama KAoperative na području kulture

Financiranje kroz sredstva EU u ovom razdoblju zastupljeno je samo kroz četiri (4) projekta te je odnos sredstava i projekata najveći. Sredstva Ministarstva kulture i Ministarstva socijalne politike i mladih su najmanja.

U kategoriji “Ostala sredstva” koja sudjeluje u ukupnom financiranju kulturnih programa i projekata s 62% nalaze se Zaklada Kultura nova, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Hrvatski audio-vizualni centar, gospodarski subjekti (najčešće Karlovačka pivovara), samofinanciranje udruga, Turistička zajednica grada Karlovca, Karlovačka županija i drugi.

Kako je već istaknuto, po broju projekata i programa u području kulture na prvom mjestu je financiranje Grada Karlovca, slijede Turistička zajednica grada Karlovca i Karlovačka županija, Zaklada Kultura nova i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva te potom dva ministarstva, gospodarski subjekti, sufinanciranje i zatim europska sredstva.

Upitnik o načinu financiranja te provedbi programa i projekata članica platforme KAoperativa

Članice KAoperative uključene u analizu financiranja ispunile su kraći upitnik koji obuhvaća prostorne uvjete u kojima udruge djeluju i provode svoje aktivnosti, broj programa i izvore financiranja, prioritete organizacije u idućem razdoblju i opće zadovoljstvo spram financiranja Grada Karlovca.

Na pitanje “Posjeduje li Vaša udruga vlastiti prostor? (ako ne, čiji je prostor)” dobili smo odgovor da niti jedna udruga KAoperative ne posjeduje vlastiti prostor, nego je većina smještena u prostorima Grada Karlovca (5 udruga), dvije (2) udruge su smještene u zajedničkom prostoru Republike Hrvatske i Grada Karlovca, još dvije (2) udruge su smještene u privatnim prostorima svojih članova, dvije (2) udruge se nalaze u prostoru čiji je vlasnik Karlovačka županija te jedna (1) udruga uopće ne djeluje u nekom prostoru. Možemo zaključiti i po podacima iz Tablice 5. da je većina udruga smještena u prostorima Grada Karlovca i Republike

Hrvatske, ne plaćaju visoke najmove, održavanje prostora i slična davanja te im ostaje više sredstava za korištenje za provedbu programa i projekata. Zaključujemo da sa smještajem udruga nema nekih većih problema.

Na pitanje “Koliko je vaša udruga provela programa i projekata u razdoblju od 2014. do 2016. godine?”, prema podacima dobivenim iz upitnika, deset udruga članica KAoperative je provelo oko stotinu i pedeset (150) programa i projekata te još nekoliko desetaka manjih događanja iz područja kulture.*

Na pitanje “Koji bi Vam bili prioriteti organizacije u narednim godinama da Vam se ukaže prilika da dobijete neka financijska sredstva?” dobiveni su sljedeći odgovori. Sedam (7) udruga odgovorilo je da bi im prioritet bila provedba programa i projekata, tri (5) udruge su odgovorile da bi to bile plaće zaposlenika, a jedna (1) udruga

Programi i projekti koje provode udruge u nezavisnoj kulturi grad Karlovac i Karlovačku županiju stavljaju na kulturnu mapu Republike Hrvatske i višestruko doprinose vidljivosti i razvoju grada kao kulturnog središta. Kao što je vidljivo iz analize podataka u Tablici 5., projekte i programe Grad Karlovac nedovoljno kvalitetno valorizira te ih se nedovoljno prati s financijskim sredstvima proporcionalnima njihovoj atraktivnosti i kvaliteti.

odgovorila je da bi to bio prostor djelovanja. Od jedne (1) udruge nismo dobili odgovor na to pitanje. Svakako treba primijetiti da je drugi odabir za pet (5) udruga bio plaće zaposlenika što je i logično jer je samo na volonterskoj bazi vrlo teško provoditi sve programe i projekte na području kulture. Jednim dijelom su udruge KAoperative i primorane volonterski provoditi projekte i programe radi nedovoljno kvalitetnog financiranja.

Na pitanje “Jeste li zadovoljni financiranjem Vaših potreba organizacije od strane Grada Karlovca?” većina udruga odgovara da je nezadovoljna skromnim sredstvima namijenjenima udrugama u kulturi. Od deset (10) udruga uključenih u upitnik njih sedam (7) nije zadovoljno kako Grad Karlovac prati i financira programe i projekte udruga na području kulture.

Tri (3) udruge su djelomično zadovoljne jer shvaćaju da Grad Karlovac raspolaže ograničenim sredstvima, a jedna (1) je zadovoljna načinom financiranja jer im Grad Karlovac sufinancira prostor u kojemu djeluju. Od jedne (1) udruge nismo dobili nikakav odgovor na ovo pitanje. Neki od razloga takvih odgovora su da se udrugama koje programski i projektno djeluju na području kulture daju premala sredstva u odnosu na gradske ustanove u kulturi te naglašavaju lošu raspodjelu sredstava. Također se naglašava da su kriteriji dodjele sredstava Grada Karlovca nejasni i netransparentni. Nekolicina udruga podržava ideju da se financira manje programa i projekata, ali s većim iznosima s kojima se projekt ili program može uspješno i provesti ne oslanjajući se većim dijelom na druga sredstva kako je već i prikazano u Tablici 5.

*“Four River Film Festival” i “Riječno kino” koje provodi Kinoklub Karlovac, “Udar Groma - festival suvremene glazbe” i “Nova kultura - Hibridni grad” koje provodi udruga KA-MATRIX, “Karlovac Dance Festival” i “Tjedan suvremenog plesa u Karlovcu” koje provodi udruga F.R.E.E.D.A.N.C.E. Karlovac, “Festival ArtiKA” koji provodi udruga Carpe Diem, “Foto dani mladih” i “Pick Up Music Festival” koje provodi udruga Izvan fokusa, “LED Fest” koji provodi udruga Poluga, “Kabina” koju provodi Studio 8 i “Krlježa u Karlovcu” i “Aktiviraj Karlovac - portal” koje provodi udruga Polka, “Liquidnight” koji provodi udruga Infinitum i drugi.

Zaključak

Uspoređujući iznose kojim Grad Karlovac financira udruge članice KAoperative i ustanove u kulturi, doći ćemo do ogromnih razlika koje su očekivane što se tiče financiranja, ali i do prilike za usporedbu po programskom i projektnom nivou.

Projektno i programsko vođenje, upravljanje prostorima i ljudskim resursima zasnovano je na specifičnim zahtjevima i potrebama nezavisne kulturne scene. Produkcijske, prostorne i istraživačke potrebe su s vremenom i profesionalizacijom rada nezavisnog sektora porasle, a usprkos financiranjima iz više izvora i dalje su u velikom nesrazmjeru s uvjetima ustanova u kulturi.

Zbog stabilnosti nezavisnoga kulturnoga sektora kao važnog dijela ukupne kulturne scene potrebno je napraviti bolju preraspodjelu ukupnih sredstva namijenjenih kulturi u gradu Karlovcu.

Na primjer, samo sredstva koja se na godišnjoj bazi odvajaju za plaćanje Upravnih vijeća u ustanovama kulture Grada Karlovca iznose oko 300 tisuća kuna. Političkom odlukom ta se sredstva mogu dokinuti i usmjeriti za konkretne kulturne programe ili drugi oblik podrške organizacijama u kulturi.

U ovom kratkom presjeku vidljivo je da su se udruge koje djeluju na području kulture s malim sredstvima pozicionirale na kulturnoj sceni grada, ali i države. Kako bi se kvalitetnim programima i projektima kulture omogućilo pravednije financiranje, potrebno ih je približiti financiranju ustanova u kulturi. Iz upitnika je vidljivo da je većina ispitanih udruga nezadovoljna načinom kojim Grad Karlovac financira programe i projekte te je stoga valorizaciju tog financiranja važno provesti s jasnim smjernicama i kriterijima i u potpunosti transparentno.

Osim toga je važno inzistirati na jačanju suradnje institucija i organizacija civilnoga društva na više razina i to kroz zajednički rad na projektima i programima, korištenju prostornih i potpori u tehničkim resursima. Teme i potrebe na koje odgovara nezavisna kulturna scena nisu pružene kroz institucije i treba na svaki način podržati rad i omogućiti resurse i sadržaje specifičnoj publici.

Alati i načini rada nezavisne scene mogu se uzeti kao primjer za ubrzavanje procesa, transparentnosti i sudioničkog modela planiranja, upravljanja, provođenja i evaluiranja programa. Propulzivnost, fleksibilnost u radu, praćenje suvremenih trendova, transparentnost i inkluzivnost odlike su civilnoga sektora od kojih korist ima ne samo kulturna scena nego i cjelokupna zajednica.

KA _ O P E R A T I V A

Operandum IV. nastao je od javno dostupnih informacija o planu i izvršenju proračuna Grada Karlovca i informacija koje su dostavile članice platforme KAoperativa te se u tom smislu navedeni podaci ne trebaju smatrati u potpunosti točnima.

Izradio: Ivan Mužar
Uredili: Denis Mikšić, Domagoj Šavor
Lektura: Sandra Pavlović
Dizajn: BLOKmedia

Ova publikacija je tiskana uz financijsku podršku Zaklade "Kultura nova". Mišljenja izražena u ovoj publikaciji odražavaju isključivo mišljenja autora i ne izražavaju nužno stajalište Zaklade "Kultura nova".

Tiskanje ove publikacije omogućeno je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

